

Asude Karaaslan
Sakine Özer
Nihan Simge Soyöz
Sevcan Tiftik
temerkez@bilkent.edu.tr

BİLKENT’TE NÂZİM HİKMET SEMPOZYUMU

Bilkent Türk Edebiyatı Merkezi tarafından düzenlenen “Nâzım Hikmet: Vatan, Dünya ve İnsanlık Şairi” sempozyumu 24-25 Ekim 2013 tarihlerinde Bilkent Mithat Çoruh Konferans Salonu ve Bilkent C Blok Amfide gerçekleşti. Baş konuşmacısı Nedim Gürsel olan sempozyumda Türkiye ve dünyadan akademikerler ve araştırmacıların Nâzım Hikmet’in eserleriyle ilgili çalışmalarının yanı sıra, Nâzım Hikmet’i tanıma fırsatını bulmuş aydınların onunla ilgili konuşmalarına da yer verildi. Sempozyumun moderatörlüğünü Hacettepe Üniversitesi öğretim üyesi Doç. Dr. Nermin Yazıcı üstlendi.

Sempozyumun açılış konuşmasını Bilkent Türk Edebiyatı bölümü öğretim üyelerinden Prof. Semih Tezcan yaptı. “Vatan, Dünya ve İnsanlık Şairi” başlıklı konuşmada Nâzım Hikmet’in eserlerinin ve sanatçı kişiliğinin günümüzde devam eden etkilerinden ve Nâzım Hikmet üzerine yapılmış akademik çalışmalardan bahsetti. Tezcan daha sonra “Belki Evliya Çelebi”den sonra hakkında en fazla kitap yayımlanmış ve yayımlanacak olan ikinci Türk yazarı” diye tanımladığı Nâzım Hikmet’e ilişkin değerlendirmeli, notlu bir bibliyografya çalışması yapılmasının yerinde olacağı görüşünü belirterek, günün birinde Nâzım Hikmet’in bütün şiirlerinin ve hatta bütün eserlerinin söz varlığını kapsayacak bir bağlamli dizininin (konkor-dans) hazırlanması gerekliliğine dikkat çekti.

Bunu, Nedim Gürsel’in “Elli Yıl Sonra Nâzım Hikmet” konulu baş konuşması izledi. Nâzım Hikmet üzerine, sonradan *Dünya Şairi Nâzım Hikmet* adıyla kitap hâlinde basılan bir doktora tezi, *Nâzım Hikmet ve Halk Edebiyatı* başlıklı bir çalışması bulunan yazar ve araştırmacı Nedim Gürsel, şairin hayatını romanlaştırdığı *Şeytan, Melek ve Komünist* adlı kitabıyla 2012 Akdeniz Roman Ödülü’ne layık görülmüştür. Nâzım Hikmet’in hayatı ve eserleriyle ilgili genel değerlendirme yapan Gürsel, Nâzım Hikmet’in salt siyasal bir yaklaşımla algılanamayacak, evrensel bir şiiri olduğunu belirtirken, şiirinin yaşadığı dönem ve siyasal savaşımından ayrı düşünülemediğini ekledi. Nâzım’ın şiirinin gelişiminde özellikle *Şeyh Bedreddin Destanı* ve *Memleketimden İnsan Manzaraları* üzerinde duran Gürsel’e göre, *Şeyh Bedreddin Destanı* hem Nâzım Hikmet şiirinde geleneğe dönüşün ilk örneklerinden biri, hem de çağdaş Türk şiirinde tarihe Marksçı açıdan yaklaşan ilk yapıttır. Ondan önceki şairlerde Osmanlı tarihi estetik amaçlı yer alırken, Nâzım Hikmet tarihi sınıf savaşına dayalı dinamik bir süreç olarak ele alır ve o dönemi kendine özgü toplumsal ve ekonomik ilişkileri içinde kavramaya çalışır. Kitleler artık genel bir soyutlama olmaktan çıkıp tarihin öznesi hâline gelmişlerdir. Gürsel, *Memleketimden İnsan Manzaraları*’nı ise “alışılmış yazın türlerinin sınırlarını zorlayan” bir eser olarak tanımlar. Kahramanların öznel tarihlerinin içinde

yaşadıkları toplumun nesnel tarihiyle kesiştiği anlatıda hem eşzamanlı hem de artzamanlı bir tarihin bireyler tarafından somutlaştırılması söz konusudur. “Ulu bir çınardır Nâzım’ın şiiri” diyen Gürsel, bunu “umudun şiiri” olarak tanımladı, her şeye rağmen Nâzım’ın mezarının Türkiye’ye getirilmemesi gerektiği düşüncesinde olduğunu belirterek konuşmasını sonlandırdı.

Nedim Gürsel’in konuşmasından sonra, araştırmacı gazeteci Mete Çubukçu’nun, “Mete Çubukçu ile Pasaport” başlıklı televizyon programında NTV’de yayınlanmış olan *50. Ölüm Yıldönümünde Nâzım Hikmet’in İzinde* başlıklı kısa belgesel film gösterildi. Filmde, Hikmet’in Türkiye’yi terk etmek zorunda kaldığı 1951 yılından, 1963’teki ölümüne kadar en çok yaşadığı şehir olan Moskova’da onun ve eserlerinin izini arayan Çubukçu, şairi tanımış olan araştırmacılar, akademikerler ve dostlarıyla söyleşiler yapıyor.

İkinci oturumun ilk konuşmacısı oyun yazarı, gazeteci ve “95’de bir denizde genç bir arkadaşla yürüdüm üstüne ölümün” dizesindeki genç arkadaş, yani Nâzım Hikmet’in Türkiye’den kaçışına yardım etmiş kişi olan Refik Erduran’dı. Nâzım Hikmet’le geçirdiği günlerden ve dostluklarından bahseden Erduran, Nâzım Hikmet’in “egosuz bir insan olduğunu, onda Mevlevî bir taraf bulunduğunu” söyledi.

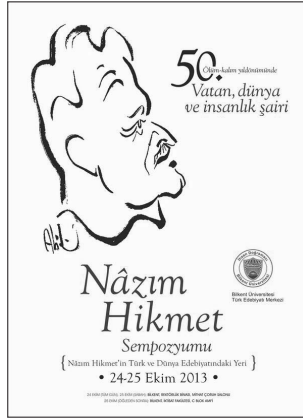
Daha sonra, Nâzım Hikmet konulu Uluslararası Ex Libris Yarışma

Sergisi’nden seçilmiş eserlerin görüntülerinden oluşan bir slayd gösterisi izlendi. Kitap kapaklarının içine yerleştirilen, kitabın kimin kütüphanesine ait olduğunu bildiren süsleme amaçlı çizim veya tasarım anlamına gelen Ex Libris’in Nâzım Hikmet konulu örnekleri ilgi gördü.

İkinci oturumun son konuşmacısı ise doktorasını 2011’de Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı bölümünde tamamlamış olan, Özyeğin Üniversitesi öğretim görevlisi Dr. Murat Cankara’ydi. Cankara, “Nâzım Hikmet’in Oyunlarını Yeniden ‘Okumak’” başlıklı konuşmasında günümüze kadar gelen

Nâzım Hikmet oyunları eleştirisinin değerlendirmesini yaparak bu oyunları hapsedikleri çerçeveden kurtarmayı amaçladığını belirtti. Eleştirmenlerin Nâzım Hikmet’in oyunlarını incelerken yazar merkezli bir tutum benimsediklerini, eserleri yazarın hayatı ve ideolojisiyle açıklamaya çalıştıklarını, çözümleyici olmaktan çok betimleyici bir dil kullandıklarını, oyunların başarılı olup olmadığı sorusuyla fazlaca ilgilendiklerini söyleyen Cankara, daha sonra Nâzım’ın “Demokles’in Kılıcı” adlı oyununu inceledi.

Sempozyumun öğleden sonraki ikinci oturumunun ilk konuşmacısı “Nâzım Hikmet’in *Memleketimden İnsan Manzaraları*’nda İmajlar: Toplum, Tarih ve Sinema” başlıklı doktora teziyle bölümümüzden mezun olan Nilay Özer’di. Özer, “*Dağların Havası*’ndan ‘Saman Sarısı’na: Nâzım Hikmet’in Sinema-Şiiri” başlıklı bir sunuş yaptı. Özer’e göre sinema, Nâzım Hikmet şiirinde başlangıçtan sona kadar temel bir malzeme konumundadır ve şiirlerinde sinemasal araçları zamanla ne kadar geliştirdiği görülmektedir. Dağların Havası’nda sinemanın hareketli imajlardan oluştuğunu fark etmiş bir Nâzım olduğunu söyleyen Özer, *Jokond ile Si-ya-u*’da, *Taranta Babu’ya Mektuplar*’da ve *Şeyh Bedreddin Destanı*’nda sinemasal unsurlar bulmanın zor olmadığını belirtti. *Memleketimden İnsan*

Manzaraları'na geldiğinde ise sinemasal unsurların son derece olgunlaştığını ifade etti. Nâzım Hikmet'in, "Saman Sarısı"nda da sinemasal görseleğin ve montajın gücünü duyurmaya devam ettiğini fakat bu eserin diğerlerinden epeyce farklı olduğunu belirten Özer, bu farklılığı Gilles Deleuze'un hareket-imağ ve zaman-imağ kavramlarıyla temellendirdi. Özer'e göre, Nâzım Hikmet'in şiirlerindeki sinema etkisinde, Deleuze'un sinema tarihi bağlamında öne sürdüğü 'II. Dünya Savaşı sonrasında hareket-imağın, yerini zaman-imağa bıraktığı' yönündeki teorisiyle uyuşan bir seyir görülür. Dizeler üzerinde bu farklılığı gösteren Özer'e göre, *Memleketimden İnsan Manzaraları* hareket-imağla, "Saman Sarısı" ise zaman-imağla değerlendirilmeye uygundur. Özer sonuç olarak, Nâzım Hikmet şiirinde sinema etkisinin sadece sinemanın teknik araçlarını şiirde uygulamakla kalmadığını, şairin bir yandan sinema tarihini ve sinemadaki gelişmeleri de hızla şiirdeki anlatı tekniklerine uygulamış olduğunu ifade etti.

Öğleden sonraki ikinci oturumun ikinci konuşmacısı, "*Şeyh Bedreddin Destanı ve Tarih*" başlıklı bir konuşma yapan bölümümüz öğretim üyesi Hilmi Yavuz idi. Nâzım'a olan ilgisinin doğrudan *Şeyh Bedreddin Destanı*'yla geliştiğini söyleyerek başlayan Yavuz, bu eserin Nâzım Hikmet şiirinde bir kopuşu imlediğini, çünkü 1936 tarihli bu şiirde geleneksel şiirimizle ilişki kurmuş olduğunu ifade etti. Bildirisinin ana eksenini olan *Şeyh Bedreddin Destanı*'nın tarihle olan ilişkisi bağlamında, şiirsel söylemle tarihsel söylemin ayrışmasının tarihi hakkında bilgi veren Yavuz, bu zemin üzerinde, Nâzım'ın şiirini tarihsel bir metin olarak okumanın, yani Bedreddin ayaklanmasını destanda anlatıldığı gibi ilkel iştirakçi bir ayaklanma olarak okumanın mümkün olup olmadığı meselesini tartıştı. Şiirde, tarihsel arka planın *Şeyh Bedreddin*'in *Vâridât*'ına dayandığını ima eden bir dize olduğunu fakat *Vâridât*'ta iştirakçiliğe dair bir şey bulunmadığı için bu şiirin tarihî gerçeklerle örtüşmediğini vurguladı. Ancak *Şeyh Bedreddin Destanı*'nın tarihsel bilgilerle örtüşmemesinin, onun edebî değerini değiştirmediklerinin önemine dikkat çeken Yavuz, Nâzım'ın bu şiirini onun iştirakçiliğini referans alarak okumanın ve şiiri bu anlamda yüceltmenin ona yapılan büyük bir haksızlık olduğunu dile getirdi. Nâzım Hikmet'in şiirini tarihsel gerçekliğe uygun olmak ya da olmamak bağlamında değerlendirmeyi, kesinlikle onun şiirine yapılmış bir bütan olarak gördüğünü söyleyen Yavuz, Nâzım'ın şiirini tarih olarak değil, ancak şiir olarak okumak gerektiğinin altını çizdi.

Ardından Rıfat Maniş'in, Nâzım Hikmet'in *Memleketimden İnsan Manzaraları* adlı eserinin bir parçasından esinlenerek çekilen *Şahende Hanım* adlı kısa filmi gösterildi.

"Nâzım Hikmet'in Sömürgecilik Karşıtı Şiirlerinde Romanlaşma, Çok Seslilik ve Mizah" adlı yüksek lisans teziyle bölümümüzden mezun olan Öykü Terzioğlu Özer, sempozyumun birinci gününün son konuşmacısıydı. Özer, "Kübizm şair Nâzım Hikmet" başlıklı konuşmasına, Nâzım Hikmet'in yazın hayatı boyunca biçimsel bir arayış içinde olduğunu söyleyerek başladı. Okur merkezli bir okumayla, 20. yüzyılda etkin olan Paris merkezli kübizm

ressamların yaptığı gibi, Hikmet'in *Jokond ile Si-ya-u*'da Mona Lisa'yı Louvre'dan kaçıran anlatıcı olarak kendisini kurmaca düzlemde önceki akımlarla hesaplaşan Kübizm ressamının yanında konumlandığını ifade eden Özer, Nâzım'ın bu bağlamda, resim ile ilişkisine de ayrıca dikkat çekti. Eleştirmenlerin Kübizm şiiri ikiye ayırarak incelediklerini söyleyen Özer, Nâzım'ın şiirlerinde bu iki safhanın, yani analitik ve sentetik kübizmin görülebileceğini dile getirdi. Özer, analitik kübizmin, dizelerin ve sözcüklerin parçalara ayrılması olarak şiire yansıdığını ve bunun Nâzım'ın "Açların Gözbebekleri" gibi şiirlerinde görüldüğünü ifade etti. Kübizmin ikinci dönemi olan sentetik kübizmin edebiyattaki karşılığının ise, gerek edebiyat içi gerek edebiyat dışı pek çok türün aynı eser içinde bir arada kullanılması olduğunu söyleyen Özer, Nâzım Hikmet'in de bu kolaj tekniğini şiirinde kullandığını ifade ederek, Nâzım Hikmet'in gazetelerden parçalar ve birtakım istatistiksel veriler içeren şiirlerinden örnekler sundu.

Sempozyumun ilk gününün sonunda, düzenlemesi Eren Aysan tarafından yapılan, İpek Çeken ve Murat Atak tarafından seslendirilen Nâzım Hikmet şiirlerinden oluşan bir dinleti gerçekleştirildi.

Sempozyumun ikinci gününde ilk oturuma Prof. Dr. Onur Bilge Kula başkanlık yaptı. İlk konuşmacı Yeditepe Üniversitesi Öğretim Üyesi Yard. Doç. Dr. Emrah Pelvanoğlu, "Devrimci Özdeşlikten Muhafiz İroniye; Nâzım Hikmet Şiirinde Siyasalın Poetikası" konulu bildirisini sundu. Ardından İstanbul Şehir Üniversitesi Öğretim Üyeleri Canan Balan ve Fatih Altuğ'un hazırladığı "Nâzım Hikmet'te Sinema İzleği" konulu bildiri Fatih Altuğ sundu. Edebiyat ve sinemayı yan yana düşünmemizi sağlayan Altuğ, Nâzım Hikmet'in edebî metinlerinde ve gazete yazılarında sinemanın izlediği yolu ve sinema izleğini; sinemanın onun edebiyatında neyin mecazı olduğunu, ne şekilde temsil edildiğini, nasıl cinsiyetlendirildiğini inceledi ve gazetelerdeki film eleştirilerinde sinemanın; sınıf, emperyalizm ve cinsiyet kategorilerinde nasıl bağlamsallaştırıldığından söz etti.

Oturumun son konuşmacısı Yıldız Teknik Üniversitesi'nden Yard. Doç. Dr. Bahriye Çeri'ydı. Çeri "Politik ve Romantik Roman İkileminde Nâzım Hikmet" konulu konuşmasında öncelikle Nâzım'ın şiirleri kadar roman ve hikâyelerinin de dikkate alınması gerektiğinin üzerinde durdu. Bahriye Çeri'ye göre Nâzım Hikmet'in bilgi yelpazesi; müzikten sinemaya, tiyatrodan gazeteciliğe, resme kadar birçok alanı içine almaktadır. Nâzım Hikmet ve eserleri hakkında bugüne kadar yazılmış edebiyat tarihleri, biyografiler ve Türk Edebiyatı üzerine inceleme kitaplarında, Hikmet'in romanlarının hiç yer almaması ya da bunların sadece isimlerine değinilmemektedir. Ancak, Nâzım Hikmet'in dört romanında da geleneksel biçim, anlatı ve tür kalıplarını başarılı bir şekilde kırdığını belirten Çeri, Nâzım Hikmet'in özellikle Kemal Tahir'e yazdığı mektupların, onun yenilikçi tarzının kaynakları olmaları bakımından önemini vurguladı.

Ahmet Gürata başkanlığındaki ikinci oturum, İstanbul Bilgi Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Murat Belge'nin "Şiirde Ses ve Nâzım Hikmet" adlı konuşmasıyla başladı. Belge, konuşmasında

ilk önce Nâzım Hikmet edebî hayatına başlarken Türk edebiyatının genel durumunu ve sorunlarını ele aldı. Daha sonra Nâzım Hikmet'in dilde ve vezindeki yenilikçiliğine, onun açtığı kapının benzersizliğinin onu nasıl bir cevher yaptığına ve Nâzım'ın konuşan hatta zaman zaman bağırarak satırlarının, kafamızın içinde nasıl müthiş bir çınlamaya dönüştüğüne, bizleri Nâzım Hikmet'in orkestra şefliği eşliğinde tanık etti. Son olarak bugüne kadar Nâzım Hikmet'in başarılı bir biçimde oratoryosunun yapılmamasından yakınan Murat Belge, bu konuda umutlu olduğunu dile getirdi.

İkinci oturum Amerika'da karşılaştırmalı edebiyat profesörü olan Dr. Aron Aji'nin "Nâzım'ı Çevirmek ve Çevirinin Hikmeti" konulu konuşmasıyla devam etti. Nâzım Hikmet'in Türk şiiri uzamında birçok yönden mükemmellik temsil ettiğini söyleyerek sözlerine başlayan Aron Aji, onun sadece vatan şairi değil, dünya ve insanlık şairi olduğunu vurguladı. 2013 zihniyle zenginleşen Nâzım'ın, nasıl yaşayan bir şair olduğunu açıklayan Aji, 2013'te edebiyat eserlerinin çeşitli dillerdeki çevirileriyle birlikte "Hall of mirrors" olarak ifade ettiği aynalar odasında yaşadığını dile getirdi. Her şiirin bir okuma katmanı olduğunu belirten Aji'den, Nâzım Hikmet'in "Yaşamak Kasideleri" adlı şiirinin İngilizce'ye çevirisini dinledikten sonra profesör, Walt Whitman ile Nâzım Hikmet'in çevirmen Mutlu Konuk tarafından yakınlştırılmasının büyük bir katkı olduğunu vurgulayarak Whitman'daki 'I' ile Hikmet'teki 'I'nı farklı olduğunu, Whitman'ın "ben"inin tekil, ben merkezli, ancak Nâzım'ın "ben"inin epik bir ben ve tarihi bir kişilik olduğunu söyleyerek konuşmasını bitirdi.

İkinci günün üçüncü oturumu Bilkent Üniversitesi Siyaset Bilimi Öğretim Üyesi Yard. Doç. Dr. İlker Aytürk'ün oturum başkanlığıyla devam etti. Oturumda ilk olarak Göksel Aymaz, "Edebî Eleştirinin Estetik Revizyonizmi ve Nâzım Hikmet Eleştirisi" başlıklı bildirisini sundu. Söze her şeyin bir modası olduğu gibi düşüncelerin de bir modası olduğunu söyleyerek başlayan Aymaz, Nâzım Hikmet üzerine yapılan çalışmaların da moda olan akımlardan etkilendiğini belirtti. Buna "estetik revizyonizm" adını veren Aymaz, revizyonizmi bir düşüncenin sivri yanlarının törpülenerek daha "hazmedilebilir" hâle getirilmesi olarak açıkladı. Bu tarz eleştirinin kısmen haklı sebeplerle yazarın siyasi angajmanını bir kenara bırakıp metne odaklandığını söyleyen Aymaz, yine de sanatın bir imalat olduğunu, bu nedenle üretim koşullarının göz ardı edilmemesi gerektiğini savundu. Nâzım Hikmet'i ve şiirlerini incelerken ne metne çok odaklanmış bir araştırmanın ne de Nâzım Hikmet'in komünist kimliğine odaklanan bir araştırmanın uygun olduğunu vurgulayarak bildirisini sonlandırdı.

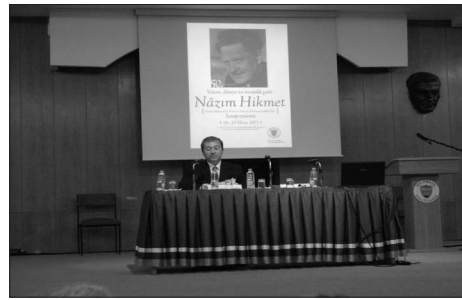
Oturumun sonraki konuşmacısı Erkan Irmak, "Epiğin Buzları Çözülürken: Kambur Kerimin Tuhaf Hikâyesi" adlı bildirisinde ilk önce herhangi bir şeyi epik olarak sınıflandırmanın bize ne kazandırdığı ve bu sınıflandırmanın çerçevesinin geniş mi yoksa dar mı olması gerektiği sorularını üzerinde durdu. Ardından *Kuvayi Milliye Destanı* ve *Memleketimden İnsan Manzaraları*'nın ikisinde de yer alan Kambur Kerim karakterinin öyküsünü ele aldı. Epiğin ulusal kimlik yaratma işlevi üzerinde duran ve Nâzım'ın epiklerinin de böyle bir işlevi olduğunu söyleyen Irmak, buna rağmen *Memleketimden İnsan Manzaraları*'nda epiğin sınırlarının ne kadar esnek

olduğuna dikkat çekti. Geleneksel epik sınırlarının maceralarını anlattığı kahramanların yazgısı ve zaferleriyle çerçevlendiğini söyleyen Irmak, geleneksel epik kahramanı Kambur Kerim arasındaki farklılıklara dikkat çekti.

Daha sonra İstanbul Şehir Üniversitesi öğretim görevlisi Dr. Yalçın Armağan "*Şeyh Bedreddin Destanı*'nda Epik Mesafe" adlı bildirisini sundu. Armağan, bildirisinde "Nâzım Hikmet neden destan yazdı, bu destan daha sonra nasıl alımlandı?" gibi sorulara yanıt aradı. Nâzım Hikmet'in *Şeyh Bedreddin*'i epik mesafeyle yazdığını ve daha sonra hep o epik mesafeyle devam ettiğini vurguladı. Epik türünün modern çağda ulus inşasındaki önemini hatırlatan Armağan, 1930'larda yazılan "ısmarlama" Kurtuluş Savaşı epiklerinin aksine, *Şeyh Bedreddin Destanı*'nın kaybeden bir kahramanı konu etmesi, *Memleketimden İnsan Manzaraları*'nınsa geleneksel bir epik kahramanı içermemesiyle epik türünde birer "tersine çevirme" işlevi kazandıklarını savundu.

Son oturum ise Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı Bölüm Başkanı Talât Halman'ın oturum başkanlığıyla yapıldı. Bu oturumun ilk konuşmacısı "Nâzım Hikmet'in Hapishanede Yaptığı Bir Derlemenin Şamanizm Araştırmaları Açısından Önemi" başlıklı konuşmasıyla Prof. Semih Tezcan'dı. *Memleketimden İnsan Manzaraları*'nda konu edilen figürlerden "Tatar yüzlü" bir adamın diğer yolculara anlattığı hikâyede, Sibiryaya şamanlarının giriş töreni âdetlerine benzer izleklerin görüldüğünü açıklayan Tezcan, bu hikâyenin Nâzım'ın derlediği gerçek bir halk anlatısı olması gerektiğini belirterek bu derlemenin önemini vurguladı.

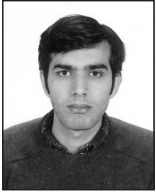
Semih Tezcan'ın ardından Melih Güneş, "Nâzım Hikmet Külliyyatındaki Eksiklikler ve Yitikler" bildirisıyla devam etti. Asıl mesleği mimarlık olan, ancak Rusya'da yaşadığı yıllarda Nâzım'ın yitik şiirlerini bulma işini gönüllü olarak üstlenen Güneş, araştırmaları sonucunda yeniden keşfettiği, Nâzım Hikmet külliyyatına alınmamış iki şiir sundu. Bunlardan biri "Bir Cezaevinde, Tecritteki Adamın Şiirleri" arasında bulunan "Sana fevkalâde

mühim/Bir fikir söyleyeyim" dizeleriyle başlayan şiir; diğeri ise Nâzım'ın, Hindiğin Savaşı'na karşı çıkan broşürler dağıttığı için hapse mahkum edilen Fransız

komünist Henri Martin için yazdığı, ne yazık ki elimizde yalnızca Rusça çevirisi bulunan "Henri Martin'in Sesi". Güneş bu şiirin kendi yaptığı anlamsal çevirisini okuduktan sonra, henüz bulunamadıkları için Nâzım Hikmet külliyyatına dahil edilemeyen diğer şiirlerin bir listesini verdi.

Sempozyum, Orhan Karaveli'nin Rusya'da Nâzım Hikmet'le yaptığı görüşmeleri anlattığı "Nâzım'ı Gurbette Tanımak" adlı bildirisıyla sonlandı. Moskova'da Nâzım'la geçirdiği günleri, onun yurtseverliğine birinci elden tanık olduğu anları katılımcılarla paylaşan Karaveli, Nâzım'ın mezarının Türkiye'ye getirilmesi yönündeki arzusunun belirtti.

Barış Ekiz
ahmet.ekiz@bilkent.edu.tr

EVLYÂ ÇELEBİ SEYAHATNÂMESİ UNESCO DÜNYA BELLEĞİNDE

29 Kasım'da, *Evlîyâ Çelebi Seyahatnâmesi*'nin Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü'nün (UNESCO) Dünya Mirası Listesi'ne alınması dolayısıyla Ankara Resim ve Heykel Müzesi salonunda bir toplantı düzenlendi. Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı Merkezi ile UNESCO Türkiye Millî Komisyonu ve Kültür ve Turizm Bakanlığı ortaklığıyla düzenlenen etkinlikte, UNESCO ve Dünya Belleği üzerine konuşmaların yanı sıra, *Seyahatnâme*'yi yeni bakış açılarından ele alan konuşmalar yapıldı, eserden pasajlar okundu.

UNESCO'nun, insanlığın belleğini muhafaza eden eserlerin geleceğe aktarılmasına ve okuyucular tarafından erişilebilirliğine katkıda bulunmak, bu eserlerin önemine dair evrensel bir farkındalık yaratmak amacıyla başlattığı Dünya Belleği'nin listesine, 2013 Haziranında *Evlîyâ Çelebi Seyahatnâmesi*'nin alınması kabul edildi. 17. yüzyılda, Evliyâ Çelebi'nin Osmanlı coğrafyasında yaptığı yolculukları anlattığı *Seyahatnâme*'yle birlikte, listeye Türkiye'den kabul edilen eserlerin sayısı dörde yükseldi. Daha önce Kandilli Rasathanesi El Yazmaları, Süleymaniye Kütüphanesi'nde bulunan İbni Sina kataloğu ve Hattuşaş (Boğazköy) Hitit tabletleri Dünya Belleğine alınan eserler olmuştur.

Etkinliğin açış konuşmasını, Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı Bölümünün kurucusu ve başkanı Prof. Talât Halman yaptı. *Seyahatnâme*'nin gerek hacmi gerek içeriğiyle Türk edebiyatında benzeri bulunmayan bir eser olduğunu çok yönlü olarak ele alan Halman, kitabın yazılışından bugüne değin geçen yaklaşık 300 yıla rağmen hâlâ keşfedilecek yönleri bulunduğunu, eser hakkında yapılan çalışmaların yeterli sayıda olmadığını vurguladı.

İkinci konuşma, UNESCO Türkiye Millî Komisyonu başkanı ve Bilkent Türk Edebiyatı Bölümü öğretim üyesi Prof. Öcal Oğuz'a aitti. *Seyahatnâme*'nin Dünya Belleği Listesi'ne kabul ediliş sürecinden bahseden Oğuz, Türkiye'den daha fazla eseri listeye alma hedefinde olduklarını belirtti.

Sonrasında kürsüye gelen Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü öğretim üyesi Prof. Yaşar Tonta, "Kültürel Mirasın Geleceği ve UNESCO Dünya Belleği Programı" başlıklı sunumunda, kitapların korunmasında geleneksel ve modern yöntemlerin farklılığından bahsederek, nadide eserlerin geleceğe aktarılmasında, UNESCO programının önemi üstünde durdu. Bugün artık kitapların kütüphanelerde korunmasının yetersiz olduğunu söyleyen Tonta, dijital ortama aktarma yolunun tercih edildiğini, böylece eserlerin hem geleceğe aktarıldığını hem de bütün dünyadaki okuyucular tarafından bu eserlere erişimin kolaylaştığını belirtti.

Bilkent Türk Edebiyatı Bölümü öğretim üyesi Doç. Nuran Tezcan ise konuşmasında, *Seyahatnâme*'nin İstanbul ve Viyana başta olmak üzere Avrupa kütüphanelerinde bulunan nüshaları üzerine bilgi verdi. Tezcan, yazılışından sonra unutulmaya terk edilen

Seyahatnâme'nin, 19.yüzyılda, yalnızca 4. cildi olmak üzere ilk defa doğubilimci Joseph von Hammer-Purgstall tarafından yayınlanarak yeniden gün yüzüne çıkarıldığını, bu yayından sonra özellikle Batılı ve Türk araştırmacıların eser üzerindeki ilgisinin arttığını söyledi. N. Tezcan, özellikle *Seyahatnâme*'nin bugünkü "güvenilir tam metin yayını"nın gerçekleşmesine değin eserin arketip nüshasının saptanmasında hangi sorunlarla karşılaştığı ve bunların hangi özgün bilimsel çalışmalarla çözüldüğü üzerine değerlendirme yaptı. Bahçeşehir Üniversitesi öğretim üyesi, tarihçi Prof. Dr. Heath Lowry, "Güneydoğu Avrupa Tarihi için *Seyahatnâme*'nin Önemi" başlıklı bir sunum yaptı. Konuşmasında, *Seyahatnâme*'yi, Yunanistan ve Batı Trakya'da yaptığı seyahatlerde bir kılavuz kitap olarak kullandığını söyleyen Lowry, Evliyâ'nın, eserinde bahsettiği cami, hamam, kale ve havuz gibi Osmanlı eserlerinden bazılarının bugün de ayakta olduğunu, bizzat çektiği fotoğraflarla izleyicilere gösterdi. Lowry, *Seyahatnâme*'nin, bugün ayakta olmasa da, temelleri var olan ya da yer altında bulunan yapıların keşfedilmesinde faydalı olabileceğine vurgu yaparak, yalnızca tarihçiler için değil arkeologlar için de mühim bir eser olduğunu kaydetti.

Bir sonraki sunum, "Evlîyâ Çelebi'nin Acayip ve Garip Dünyası" adlı doktora tezini Bilkent Türk Edebiyatı Bölümünde tamamlamış olan, Gazi Üniversitesi öğretim üyesi Dr. Yeliz Özay'a aitti. Yazılı ve sözlü kültür ayrımından yola çıkan Özay, *Seyahatnâme*'nin çok sayıda sözlü kültür ürünü içerdiğine dikkat çekti. Sözlü kültür yoluyla geleneğin aktarımında hafızanın önemine vurgu yapan Özay, Osmanlı toplumunda bir şairin değerinin, hafızasında devletlileri hem eğlendirip hem de onlara ders verecek mümkün olduğu kadar fazla sayıda fıkra, hikâye, şiir gibi edebî ürünler barındırmasına göre belirlendiğini, sözlü kültür unsurlarının Evliyâ'nın eserinde önemli bir yer tutmasının bu nedenden yola çıkarak anlaşılabilirliğini söyledi. Tezcan ayrıca, *Seyahatnâme*'nin bağlamalı dizininin (konkordans) yapılması gerektiğini belirtti.

Son konuşmayı yapan Bilkent Türk Edebiyatı Bölümü öğretim üyesi Prof. Semih Tezcan ise, Evliyâ Çelebi'nin, bir gezgin olarak, farklı kültür ve dillere olan merakının üzerinde durdu. Tezcan, gittiği ülkelerdeki dillere açık olan ve onları öğrenmeye çalışan Evliyâ'nın, eserinde birçok dilden kelimeyi kaydettiğini söyledi. Bunun yanında Evliyâ'nın Türkçeye olan ilgisi nedeni ile *Seyahatnâme*'nin, 17. yüzyılda konuşulan dili yansıtan ve bu bakımdan Osmanlı edebiyatında eşsiz bir eser olduğunu belirterek, Türkçenin etimolojik sözlüğünün yapılmasında birincil kaynaklardan biri olduğunun altını çizdi.

Etkinlikte, konuşmalar arasında *Seyahatnâme*'den pasajlar Devlet Tiyatrosu sanatçıları Mesude Yılmaz ve Tuncer Yiğci tarafından okundu. Özellikle, Evliyâ'nın Bosna-Hersek'te bulunan Mostar Köprüsü'nü tasvirinde, gençlerin köprüden atlayarak mertliklerini kanıtladıklarını söylemesi, bugün var olan bir geleneğin asırlar öncesine dayandığını gösteriyordu. Etkinlik, 1993'teki Bosna savaşında Mostar Köprüsü'nün Hırvatlar tarafından bombalanarak yıkılmasını ve yeniden inşasını gösteren bir belgesel ile sona erdi.

CEM DİLÇİN ARAMIZDAN AYRILDI

(1942-2013)

Klasik Türk edebiyatının önde gelen araştırmacılarından Cem Dilçin (doğ. 1942) uzun süren bir hastalıktan sonra 1 Kasım 2013'te dünyaya veda etti. Prof. Dilçin için Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde yapılan törende meslektaşları konuşmalar yaptılar. Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı Bölümü öğretim üyesi Semih Tezcan şunları söyledi:

Kırk bir yıllık dostumu öteye gönderirken onunla karşılaştığımız ilk günü bile anımsıyorum. Çünkü o, birçok özellikleriyle unutulmaz insanlardan biriydi. Çok geniş bilgisiyle, sindirilmiş bilgisiyle herkesi etkilerdi. Bilgisinin sınırlarını sürekli daha da genişletmek isterdi. İmrenilecek düzeyde çalıştı. Onun kişiliğinde düzenlilik ve disiplin, doğuluca nezâket ve batılıca dürüstlük, açık sözlülük kaynaşmıştı.

Cem Dilçin, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesindeki öğretim üyeliğinden önce uzun yıllar Türk Dil Kurumunda çalışmıştı. Türkiye'nin ilk filologlarından biri olan Dehri Dilçin'in oğlu olarak daha çocuk sayılacak yaşta klasik edebiyatla, halk edebiyatıyla Osmanlıcayla tanışmış, bunları öğrenmiş, sevmiş, özümsemişti.

Eski dili, eski yazıyı babasının çalıştığı Kurum'un hangi işleri yaptığını, hangi amaçları gerçekleştirmeye uğraştığını çok iyi biliyordu. Kendisinden önceki uzmanların Dehri Dilçin ve öteki Türk Dil Kurumu uzmanlarının başlattığı büyük projelerden birinin *Tarama Sözlüğü*'nün ikinci evresinin başarıyla sona erdirilmesinde Cem Dilçin'in çok önemli katkısı olmuştur. Cem Dilçin'le tam o sırada tanıştım. 1972'de *Tarama Sözlüğü*'nün yayınlanması bitmişti, "Ekler" ve "Dizin" ciltleri hazırlanmaktaydı. Bir yandan da Türkiye Türkçesinin Tarihsel Sözlüğü başlığı altında yeni, çok daha büyük bir proje başlatılmaktaydı. Benim TDK yönetiminde görev aldığım 1976-1983 yılları arasında bu projenin gerçekleştirilmesi için birlikte çok çalıştık. Epeyce yol alındı. Sonra her şey değişti. 12 Eylül darbecileri Atatürk'ün vasiyetini çiğnedi, Türk Dil Kurumu devlet dairesi yapıldı. Başına getirilen Dil-Tarihli profesör, Türkiye'nin yüz

akı olabilecek bu projeyi rafa kaldırdı. Türkiye Türkçesinin Tarihsel Sözlüğü bugüne kadar da bitirilemedi. Hâlâ ne tarihsel sözlük var ortada, ne etimolojik sözlük. Cem Dilçin'in Türk filolojisine pek çok başka hizmeti de vardır. Anadolu Türk edebiyatı'nın ilk büyük eseri olan *Süheyl ü Nevbahâr* üzerinde yaklaşık yirmi yıl çalıştı. 1991'deki yayımı Türk filolojisinin büyük anıtlarındandır. *Süheyl ü Nevbahâr*'ın yazarı Hoca Mesud, Cem Dilçin'le beni kişisel dostluğun ötesinde birbirimize bağlayan bir sanatçı oldu. Birlikte Mesud'un *Ferhengnâme*'sinin eleştirel bir yayını hazırlamaya giriştik. Cem hayattayken bitirmek kısmet olmadı. Epeyce ilerlemiş olan bu ortak çalışmayı kısa sürede yayımlamak öncelikli bir görev oldu şimdi benim için.

Cem Dilçin hiç ikbal peşinde koşmadı. İçi bilimle dolu, edebiyatla dolu, işi bilim olan bir insandı. 1980 öncesi zor yılların, tehlikelerle dolu yılların vefalı arkadaşı! 1980 sonrasının çok kötü günlerinde iftiraya, zulme uğramış olanlara karşı tavrını değiştirmeyen, onlarla karşılaşmamak için yolunu değiştirmeyenlerden biriydi, şu koca fakülte'deki üç beş kişiden biri! Seni hep iyilikle, şükranla anacağım!

Nuran Tezcan

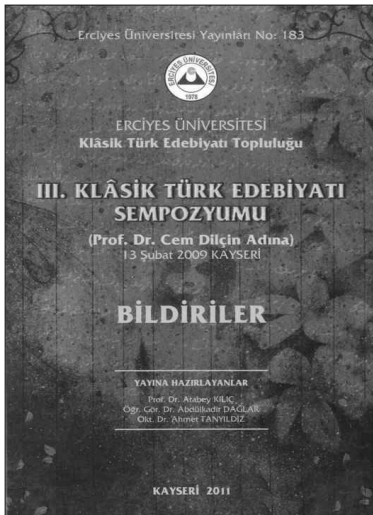
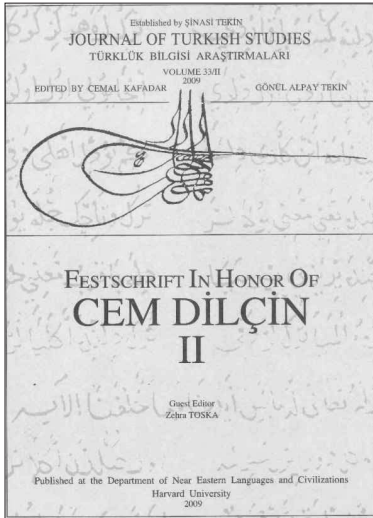
DİVAN EDEBİYATININ BİLİMADAMI: CEM DİLÇİN

Eski Türk Edebiyatı profesörü Cem Dilçin, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde öğretim üyeliğine başlamadan önce uzun yıllar Türk Dil Kurumunda Türkiye Türkçesinin Tarihsel Sözlüğü projesinde uzman olarak görev almıştı (1970-81), öğretim üyeliği sırasında bir süre bu kurumda kolbaşıkanlığı da yapmıştır (1989-1994). Konuk profesör olarak birçok kez Boğaziçi Üniversitesinde, emekliliğinden sonra bir süre Hacettepe Üniversitesinde ders vermiştir.

Cem Dilçin, Türk Dil Kurumunun anıt eserlerinden *Tarama Sözlüğü*'nü hazırlamış olan uzmanlardan Dehri Dilçin'in oğlu olarak daha çocukluğunda sağlam ve köklü bir eski kültür, eski edebiyat bilgisi olarak yetişmişti. Bu donanımıyla 14. yüzyıl Anadolu Türkçesinin en önemli eserlerinden birini işleyip yayımlamıştı: *Mes'ûd bin Ahmed, Süheyl ü Nevbahâr, İnceleme-Metin-Sözlük* (1991) eski edebiyat alanında mükemmel bir yayın sayılır. *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi* (1983), divan şiirini öğrenmek ve anlamak isteyenlerin ana kaynak kitabıdır. Altı ciltlik *Tarama Sözlüğü*'ndeki madde başlarını (sadece anlamlarıyla örneksiz olarak) tek ciltte toplayan *Yeni Tarama Sözlüğü*'nü (1983) hazırlarken birçok yanlış düzeltilmiş, bu sözlüğü kolay kullanılabilir hâle getirmişti. Özellikle Fuzûlî üzerine çalışmış olan Dilçin, bu şairin şiir dünyasını son derecede derinden kavramıştır, bu sayede Fuzûlî dîvânı yayınlarındaki birçok okuma yanlışını onarıp düzeltebilmiştir. Divan şiirinin, yalnız şerh mantığı ile anlaşılmasının yeterli olmadığını belirlemiş, bu şiirin geometrik yapısını, sözün geometrisini, ikileme ve söz tekrarı gibi stilistik unsurların mantığını ve kullanış yöntemini ortaya koymuştur. Gazel ve kaside türlerini yapısalca yaklaşımla inceleyerek divan şiirine yeni anlam boyutlarından bakılabileceğini göstermiştir. Bu alandaki makaleleri *Fuzûlî'nin*

Şiiri Üzerine İncelemeler (2010) ve *Dîvân Şiiri ve Şairleri Üzerine İncelemeler* (2011) başlıklı kitaplarında toplanmıştır. Ahmed-i Yesevî'den Yûnus Emre'ye, Hoca Mes'ûd'dan Fuzûlî'ye ve Şeyh Gâlib'e değin eski edebiyatın çok farklı çağlarından çok farklı şair ve şairlerine uzanan geniş bir dilsel, tarihsel ve yazınsal birikime ve yetkinliğe sahip bir biliminsanıydı Cem Dilçin. Harvard Üniversitesi bünyesinde yayımlanan *Journal of Turkish Studies - Türklük Bilgisi Araştırmaları* 33'üncü sayısını iki cilt halinde *Cem Dilçin Armağanı* olarak çıkardı (2009). Erciyes Üniversitesi Klasik Türk Edebiyatı Topluğu 2009 yılında Cem Dilçin adına sempozyum düzenledi (*III. Klâsik Türk Edebiyatı Sempozyumu- Prof. Dr. Cem Dilçin Adına - Bildiriler*. Kayseri 2011).

Cem Dilçin, divan şiirini, o denli özümsemişti ki, kendisi de o tarzda başarılı şiirler yazabilmekteydi. Özellikle dostlarının mutluluklarını, başarılarını paylaşmak için eski geleneğin zarif bir âdetini yaşatarak onlara değerli bir armağanla birlikte kendi beyefendiliğine yaraşır bir tarih beyti ya da dörtlüğü sunmayı ihmal etmezdi. Düşürdüğü tarihle mutlu olayı, bundan kendisinin duyduğu sevinci, zamana ve zemine uygun, özgün ve kusursuz mısralarla yansıttı. O, bu hoş davranışıyla âdeti çağların ötesinden gelen modern bir divan şairiydi. Eski edebiyatın büyük eserlerine, Osmanlı mimarisinin, nakkaşlığının, hat sanatının şaheserlerine hayrandı, cumhuriyete ve devrimlere gönülden bağlıydı.

Müzeyyen Sağlam
muzeyyen@bilkent.edu.tr

YENİ BİR ELEŞTİRİ DERGİSİ: MONOGRAF

Edebiyat eleştirisi alanında Türkiye'de nicel manada birçok dergi bulunmakta. Ancak bunların büyük bir kısmı bilimsellik açısından okuyucuyu tatmin edecek kalitede değil. Akademi alanının güçlü edebiyat eleştirisi dergileri düşünülünce de bunların çoğuna erişmenin oldukça zor veya pahalı olduğu görülecektir. Geçtiğimiz aylarda kurulan yeni bir hakemli edebiyat eleştirisi dergisi olan *Monograf* işte bu açıkları kapatmayı hedefliyor. Derginin danışma kurulunu Nazan Aksoy, Murat Belge, Besim F. Dellaloğlu, Rita Felski, Sibel Irzık, Selim Sırrı Kuru, Mahmut Mutman, Oktay Özel, Jale Parla ve Nuran Tezcan oluşturuyor. Derginin resmi internet sitesinde *Monograf* şöyle tanıtılıyor:

Monograf, Türkiye'de edebiyatı ilgilendiren konuların bilimsel çerçevede tartışılacağı ve edebiyatın disiplinlerarası yöntemlerle okunabileceği bir ortam yaratmayı amaçlıyor. Derginin yayıncılık anlayışı analitik düşünceden yola çıkan, özgür ve özgün fikirlere dayalı eleştirel araştırmalara yer verme amacına dayalı. Edebiyat tarihlerinin kanonik dayatmaları, edebiyatın uluslaşma kalıbına sokulması ve alanda yer etmiş klişe okumalar, edebiyat eleştirisinin bu olumsuzlukları aşmasını gerekli kılıyor. *Monograf* bu doğrultuda, edebiyat üzerine düşünen insanları; alan,

konum ve kimlik ayrımı yapmadan bir araya getirip sorular sormaya çağırıyor. *Monograf* yılda üç sayı yayımlanacak olan, Türkçenin

yanı sıra İngilizce yazılara da yer veren, hakemli, uluslararası ve ücretsiz bir e-dergidir. Her sayıda önceden belirlenmiş bir konu merkeze alınacak, bunun yanı sıra röportaj, açık oturum, yayın (kitap/makale/sempozyum...) değerlendirme ve çeviri-yazılara yer verilecektir. Odaklanılacak konunun çağırısı bir önceki sayıda yapılacak ve gelen yazılar hakemler tarafından değerlendirilecektir.

Monograf, ilk sayısında edebiyat ve iktidar ilişkisini, siyasi gücün ötesinde, tarih boyunca etkileşim içine giren kültürlerin, toplumsal hayata yön veren inanç sistemlerinin, düşünce hareketlerinin etkileri üzerinden değerlendirmeyi amaçlıyor. Böylece, edebiyatın dinamiklerine yön veren ve edebiyata toplum içerisinde saygınlık kazandıran edebî türlerin, akımların, kişilerin ve yayınevlerinin iktidarını tartışmaya açıyor. *Monograf*'ta yayımlanmak üzere hazırlanan makaleler info@monografjournal.com adresine gönderilebilir.

Türkiye'de bilimsel anlamda internet dergiciliği günümüzde fen bilimleri alanında kendine bir yer edinmişken, sosyal bilimlerdeki birçok dergi hâlâ sadece basılı olarak çıkıyor. Özellikle edebiyat eleştirisi dergileri arasında, basılı materyale olan itibar günümüzde oldukça önemli bir yere sahip. Oysa internet üzerinden yayın yapan bir dergiye ulaşmak basılı olan dergilere ulaşmaktan çok daha kolay. *Monograf*, edebiyat eleştirisi alanındaki dergilerin basılı yayın konusunda kemikleşmiş olan anlayışını kırmak için internet tabanlı bir dergi olarak yayın hayatına başlıyor.

Müesser Yeniay
muesser@bilkent.edu.tr

HÜZÜN VE BEN: HILMI YAVUZ'UN ZARIF TAHAYYÜLÜ

Usta şair ve yazar Hilmi Yavuz'un *Hüzün ve Ben* adlı denemelerden oluşan kitabı, Timaş Yayınları'nca Nisan 2013'te yayımlandı. Yedi bölümden oluşan kitaba her bölüm için bir şiir dizesi başlık olarak verilmiş. Bunlar, kitabın içeriği gibi hayal, hatıra ve hüznün dolayımında olan dizeler...

Okuyucu kitabı okurken yalnızca Hilmi Yavuz'la değil, şiir ve felsefe tarihinin öne çıkan isimleriyle sohbet etme şansını elde ediyor. Denemelerinin zaman içinde kendisiyle -Hölderlin'in deyişiyle- bir söyleşiye dönüştüğünü söyleyen yazar ("Anlam ve Yolculuk" 12), bu söyleşiye okuru da dâhil ediyor. Okura zaman zaman sorular yöneltiliyor, bu yolla okuru düşünmeye ve sorgulamaya davet ediyor.

Düşüncenin olduğu kadar duygunun da bir bilgelik olduğunu bize kitap boyunca duyumsatan yazar, şimdiden geleceğe gidilen bu anda, şimdiden geçmişe gitmenin insanî sıcaklığını duyuruyor. Fakat bu herhangi bir geçmiş değil, Türk yazın tarihine dair önemli anekdotların yer aldığı, genç şairlere değerli ipuçları verebilecek bir geçmiş... Proust gibi söylersek bir Kayıp Zamanın İzinde...

Hilmi Yavuz'un hüznün şairi olduğu söylenir. Bunun nedeni bana kalırsa Proust'un şu sözlerinde saklıdır: "Mutluluk beden için faydalıdır fakat akıl yetisini geliştiren kederdir". Hüznün bir sorgulama ve muhalefet olduğunu yazar kendisi de dile getirir. Hilmi Yavuz ne yalnızca bir düşünce adamı ne de yalnızca bir şairdir. O hem duyguyu hem de düşünceyi dünyayı daha iyi anlamak ve anlatmak adına "temellük" etmiştir: "Ey hüznümlere reâyâ olan derviş" ("Sırası Geline" Bakış Kuşu 43).

Hüznün Hilmi Yavuz şiirinde hatıralarla kuvvetli bir bağı vardır. Çünkü şairin yurdu, ya hatıraları yahut hayalleri olur. Geçen zamanı kendisinin kılmanın en güzel yollarıdır bunlar, en güzel şiirsel araçlarıdır. Gerçekliğin kenara itilmişliğinde, görmezliğinde yaşayan şair belleğini yeni bir mekân olarak kullanır. Gerçeğin misafirperverliğinden ziyade hatıraların ve hayallerin misafirperverliğini yeğler. Çünkü onlarda, Eluard'ın "chaleur humain" (Aktaran Yavuz 11) dediği insan sıcaklığı mevcuttur: "Bir ırmakta ikinci kez anılarla yıkanılır" (Yavuz "Anıları Yazmak" 56).

"Tekdüzelikte imgelemi kışkırtan bir şey" olduğunu düşünen yazar, "Yaz Düşümleri" adlı yazısında semper eadem ("her şey hep aynı kalsın" 123) tutkusundan bahseder. Çünkü bellekte her şey hep aynı kalır, hep ilk edinildiği hâliyle... Geçen zaman anlar değil, hatıralar bırakır. [Hatıralar da yalnızca anımsanan,

gerçekliğe nüfuzlarını bellek üzerinden gerçekleştiren yalnızca resim parçacıklarıdır.] Hüznün, geçmişin geçmiş olmasına değil, hatıraların geçmiş olmasına yöneliktir. Bundan ötürü her biri kişisel tarihten seçilmiş "zarif tahayyül[lerdir]"... "Varlık şiirde kendi evinde barınır" ("Rilke'yi Sevmek" 19) diyen yazar gibi, varlık hatıradır ve hayalde de kendi evinde barınmaktadır. Bu yüzden "hep aynı kalsın"dır her şey...

"Yazıyorum çünkü içimde susturamadığım bir ses var..." diyen Sylvia Plath gibi zamanla yazar, kendisini bir söyleşi olarak kavramıştır: "Benim anlamım ne sorusunun yanıtını, kendimi bir söyleşi olarak kavradığım zaman buldum" ("Anlam ve Yolculuk" 13). Sözcüklerin, insana ulaşan sesleri arasında şair kendisini bir söyleşi olarak tanır. Çünkü şiir, tıpkı sözcükler gibi dünyayı yabancı bir yer olmaktan kurtarır. Hilmi Yavuz da, şiiri ile dünyayı yabancı bir yer olmaktan kurtarır. Yolculuk "dil evi[nde]" bilinen bir yere doğrudur: hatıralara...

Hilmi Yavuz, Proust-sever bir yazardır, tıpkı Yahya Kemal ve Ahmet Hamdi Tanpınar gibi. Kendisi de Tanpınar'ın "geçmiş medeniyeti" dediği bir yerde durur. Yazar, bir "gizem öğretmeni" olarak andığı annesinden ("Annemi Düşünmek" 10), gaz lambası ışığında hayal gücünü besleyen o gölge-

lerden, çoğunlukla yalnız çocuk olmanın, okuyan çocuk olmak anlamına geldiğinden, "bellek simge[lerinden]" (mnemic sembol), Raleigh bisikletinden, Tanpınar'ın deyişiyle "his tarihi[nden]" ("Hüzün ve Ben" 193), "belleğin ceviz sandığını süsleyen altın varakları[ndan]" ("Yaş Yetmiş Beş Yolun Neresi Eder" 201), a Dergisi serüvenlerine dair tüm anılarından dünya gözüyle değil, hayal gözüyle aktarımlarda bulunur. Yahya Kemal'in deyişiyle Hilmi Yavuz, "Hayalinden bakar puşide-i evrak olan havza" ("Bursa'da Çocuk Narkissos ve Yaşlı Dionysos" 58) bir imtidâd içinde...

Her şeyin bir geçmişe biriktiği zamanlarda, insanın sağlam bir belleği olsa gerektir. Çünkü yazara göre "Gerçeklik, artık, yaşandığı gibi değil, anımsandığı gibidir" ("Anıları Yazmak" 55). Hilmi Yavuz bu düşünceyi çarpıcı bir şekilde özetler: "Gerçeklik belleğimdi" (56). "Hayatını kasten daraltmak'tan sınırsız haz duyan biri" olarak yazar, Baudelaire gibi "mutlu zamanları yâd etme sanatının bir ustası[dır]" (Je sais l'art d'évoquer les minutes heureuses). Ahmet Hâşim'in "Bize bir zevk-i tahattur kaldı / Bu sönen, gölgelenen dünyada!" dediği zamanların...

Hüzün ve Ben, Proust'un deyimiyile okuyucunun kendisinde birçok şeyi onsuz göremeyeceği bir çeşit "optik araç[tır]". Bugünden geleceğe yapılan yolculuğun zorbalığına karşın, şairin zihni geçmişe doğru bir özgürlük alanı olarak belirir: "Aslında, anlam aramak da bir yolculuktur. Bu yolculuk hüznün, acının, merhametin konaklarından geçerek Anlam'a varır. Hüznünden, acıdan ve merhametten geçmeyen bir Zaman'ın Anlamı var mıdır; -yoktur!.." ("Anlam ve Yolculuk" 12).

Seda Uyanık
sedak@bilkent.edu.tr

FOLKLOR YÜZ YAŞINDA

Yayın yönetmenliğini M. Öcal Oğuz'un yaptığı, 1989 yılından beri aralıksız olarak yılda dört sayı olarak çıkan ve 2013 yılında yirmi beş yaşına basan Türkiye'nin uzun soluklu dergisi *Millî Folklor*'un doksan dokuzuncu sayısı yayımlandı. Folklor teriminin halkiyat olarak ilk kez kullanılışının yüzüncü yılına ithaf edilen dergi halk bilimi tarihine ve araştırmalarına ışık tutan yazılar içeriyor.

Türkiye'de folklor disiplini ve folklor araştırmaları tarihinin yakından inceleyen derginin yazılarından ilki Prof. Dr. M. Öcal Oğuz'a ait. "Türkiye'de Folklorun İlk Makaleleri" başlıklı metinde yazar, 1913-14 yılları arasında folklor adını anan üç yazıdan bahsedip metinlerini eleştirel süzgeçten geçiriyor. Batı Avrupa'da doğup yayılan "folklor"u ilk kez kullanan Ziya Gökalp'in ve Fuat Köprülü'nün folklor terimi yerine halkiyat sözcüğünü, Rıza Tevfik'in ise "hikmet-i avam" ifadesini önerdiklerine işaret eden Oğuz'a göre bu yazılardan her biri folkloru Türkçe karşılık sunmaları nedeniyle birer manifesto niteliğindedir ve bu metinlerin ortak özelliği romantik milliyetçi bakış açısıyla, ulus fikrini güçlendirme amacıyla üretilmiş olmalarıdır. Dergide Oğuz'un yazısı gibi folkloru mercek altına alan birçok yazı ile karşılaşılıyor. Örneğin Nazım H. Polat ve Günül Özlem Ayaydın Cebe'ye ait olan iki makale Osmanlı döneminde folklor algısı üzerine odaklanıyor. Polat, "Osmanlı Dönemi Edebiyat Tarihlerinin Halk Edebiyatına Bakışı" başlıklı yazısında Faik Reşat, Şahabettin Süleyman, Köprülüzâde Mehmed Fuad gibi araştırmacıların edebiyat tarihi çalışmalarında folklor üzerine kanaatlerini inceliyor ve Osmanlı döneminde basılan edebiyat tarihi çalışmalarında 1913 sonrası halk edebiyatı ürünlerine daha olumlu yaklaşıldığı tespitinde bulunuyor. 19. yüzyılda edebî türler arasındaki etkileşime dikkat çeken Cebe ise halk edebiyatı ürünlerinin sözlü ve yazılı kültürden basılı kültüre aktarıldığını "Yazmadan Basmaya, Gösterimden Romana: 19. Yüzyılda Osmanlı'da Folklor" adlı yazısında söylüyor.

Bu sayıda ayrıca Türkiye'deki folklor çalışmalarına genel bir bakış sunan makalelerle karşılaşılıyor. Metin Ekici, "100. Yılında Türk Halk Bilimi Çalışmaları ve Türkiye Kültür Politikalarına Genel Bir Bakış" adlı yazısında Türkiye'de halk bilimi çalışmalarının –bilimsel açıdan nitelikli olsalar da– dağınık ve ülke gereksinimlerine göre belirlenmemiş oldukları eleştirisinde bulunuyor. Folklor çalışmalarını değerlendiren ve "Folklor Çalışmalarının 100. Yılında 'Folklor-Milliyetçilik' İlişkisi Üzerine Bazı Gözlemler" adını taşıyan bir diğer yazıda Ruhi Ersoy, folklor ile milliyetçilik ilişkisinin Batı'yla karşılaştırılması konusuna eğiliyor. Selcan Gürçayır Teke ise "Türk Folkloruna Dışarıdan Bakmak: Türk Folklor Tarihinde Yabancı Folklor Araştırmacıları" adlı metninde ise Türkiye'deki üniversitelerde görev yapan yabancı folklorcuların Türk folkloruna ilişkin alan araştırması ve kuramsal incelemelerini çözümlemekte.

Millî Folklor'un son sayısında Türk folklor tarihinin derinlerine inen çalışmalar dikkati çekiyor. Emine Çakır'ın, "Türk Folklor Tari-

hinde Gizli Kalmış Bir Manifestocu: Abdülaziz Bey ve Kültür Koruma Yaklaşımı" başlıklı yazısı da bu konuya bir örnek. Çakır, Türk halk bilim tarihinde ismi anılmayan aydınlardan Abdülaziz Bey'in 20. yüzyılın ilk çeyreğinde Osmanlı toplumunda kültürel ve sosyal hayata dair âdetleri derleyip bu âdetlerin korunması yönündeki ifadelerini aktararak erken dönem folklor manifestolarından birini gün yüzüne çıkarıyor.

Dergide folklor tarihi oldukça geniş bir yelpazede incelenmiş. Bu bağlamda birkaç metni anabiliriz. Örneğin Halil İbrahim Şahin, "Ziya Gökalp'in Halk ve Halkbilimi Terimlerine Bakış Açısında Geleneğin Yeri" adlı yazısında folklor terimini ilk defa etraflıca tanıtan ve geleneksel değerlerin toplumdaki çeşitli zümreleri birleştirdiğini söyleyen Ziya Gökalp'in folklor tarihindeki yerine odaklanıyor. Âşık edebiyatı, tekke edebiyatı ve sözlü edebiyat etkileşimini ele alan Bayram Durbilmez ise "Halk Bilimi Araştırmalarının 100. Yılında: Halk Bilimi ve Edebiyatın Ortak Alanları ve Halk Edebiyatı Üzerine Bir Değerlendirme" başlığını taşıyan metninde halk biliminin inceleme alanının günden güne genişlediğini ve yeni terimlere ihtiyaç duyulduğunu ifade ediyor. Evrim Ölçer Özünel de "Görmezden Geline 'Evimizin Ressamı': Folklorun 100. Yılında Malik Aksel ve Görsel Halkbilimine Katkıları" yazısında, ressam ve folklorist Malik Aksel'in Anadolu'nun geleneksel değerlerini modern resimle harmanlayışını işleyerek bizi folklorun bilinmeyen alanlarına taşıyor.

Bunların yanı sıra *Millî Folklor*, mevcut halk bilimi araştırmaları üzerine kapsamlı değerlendirmeleri içeriyor. Dilek Türkçülmez, sözlü edebiyatın geçmişten bugüne geldiği noktayı halk bilimi çalışmalarındaki ortaklıklar ve ayrılıklar bağlamında ele alırken Mustafa Duman, 2000-2012 yılları arasında halk bilimi alanında hazırlanan tezleri istatistiksel ve içeriksel açıdan incelemiştir. Tuba Saltık Özkan ise, Türkiye'deki halk bilimi ile halk hekimliği ilişkisine yer vermiş.

Son sayıda Umay Günay'ın *Elazığ Masalları ve Propp Metodu* adlı eseri, İlhan Başgöz'ün *Türkümlü Aşk Hikayeleri (Bir Gösterim Olarak)* adıyla Türkçeye çevrilen yapıtı, Kubilay Akutulum'a ait *Folklor ve Metinlerarasılık* çalışması, Nebi Özdemir'in *Kültür Ekonomisi ve Yönetimi* başlıklı kitabı ve Fevziye Abdullah Tansel'in *Ay Dolanur Günler Geçer* başlığıyla basılan günlükleri üzerine tanıtım yazılarına ulaşılabilir.

İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı Bölümünün yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin ve mezunlarının sözlü kültür, âşıklık geleneği, mitler ve masallar, hikâye anlatıcılığı, sözel anlatı kalıpları gibi geleneğe ait unsurları; modern kültürde sözel geleneğin yeniden üretilme biçimlerini ve burada anmaya yetmeyecek genişlikteki konu sahasını halk bilimi kuramlarıyla analiz ettikleri nitelikli makaleleri de derginin arşivinde yer almaktadır.

Türkiye'deki halk bilimi çalışmalarını yönlendiren, folklor kuramları ve yaklaşımları konusundaki araştırmalara ivme kazandıran, yurt dışındaki önemli birçok veri tabanı ve indeks tarafından kaydedilen *Millî Folklor*'un "Türkiye'de Folklorun 100. Yılı Özel Sayısı"nın içeriği oldukça zengin. Dergi koleksiyon hacmi, toplam sayfası ve bunların elektronik ortamda ücretsiz erişime açık olması açısından da kayda değer bir nitelik taşıyor.

Nuran Tezcan
ntezcan@bilkent.edu.tr

HAMBURG'DAKI "TÜRKİYE-AVRUPA MERKEZİ"

TEZ (TürkeiEuropaZentrum): Türkiye-Avrupa Merkezi, Hamburg Üniversitesinin İnsani Bilimler (Geisteswissenschaft) Fakültesi, Asya-Afrika Enstitüsünde 2008 yılında kurulmuş olan bir merkezdir. Merkezin proje ve programları Hamburg Üniversitesi Türkoloji kürsüsü tarafından gerçekleştirilmektedir. Almanya'nın hatta Avrupa Türkoloji araştırmalarının en başta gelen merkezlerinden biri olan, geçmişte Annemarie von Gabain gibi Türkologların damgasını vurmuş olduğu Hamburg Türkolojisi bu girişimiyle Almanya'daki Türkiye ilgi ve birikimine önemli bir katkıda bulunmaktadır. Merkez, Hamburg Oryentalistiğinin Türkiye konusundaki derin uzmanlık birikimine dayanarak Hamburg çevresi ve Kuzey Almanya bölgesinde bulunan diğer bilim kuruluşlarıyla birlikte disiplinlerarası proje ve programlar gerçekleştirmekte ve aynı zamanda bunu Almanya ve Avrupa çapında genişletmekte.

Bu merkez kuranlar, hem Almanya'daki Türk varlığını, hem de Türkiye'nin Almanya'yla olan ilişkisinin önemini görmüşlerdir. Nitekim merkez kuruluş amacını şu sözlerle dile getirmektedir: Türkiye, bugün dünya çapında 20 büyük endüstri ülkesinden biridir; özellikle Almanya için çok önemli bir partnerdir ve bu bağlamda "Avrupa'ya uyum süreci" önemli bir kavramdır. Her iki ülke arasında başta güvenlik, dış politika, ticaret bağları olmak üzere bilim, kültür ve eğitim alanında hızla büyüyen ilişkileri bulunmaktadır, aynı zamanda Almanya'da büyük bir Türk diasporası bulunmaktadır. İç ve dış politika ilişkileri nedeniyle gelecekte de bilimsel, sosyal ve politik açıdan "Türkiye uzmanlığı"na büyük bir gereksinim vardır ve kaçınılmazdır. Tüm bu nedenlerle Almanya'da "disiplinlerarası Türkiye araştırmaları"nın bulunmaması büyük bir boşluk oluşturmaktadır. İşte bu boşluğu TEZ doldurmayı hedeflemiştir.

Merkez 2008 yılından bu yana her yıl etkin projelerle Türkiye üzerine çalıştaylar, açık oturumlar, günlük sempozyumlar ve her dönem belli konularda konferans dizileri düzenlemiş ve düzenlemektedir. Bugüne kadar tarihî ya da güncel konularda Alman doğubilimcilerinin, Türk bilim insanlarının, yazar ve politikacılarının konuştuğu bu konferanslarda medya, bilimsel ve kültürel konulara yer verilmiş, ilginç içerikleri ve yeni bakış açılarıyla dikkat çekmiştir. Salt bilimsel çevre ile sınırlı kalmayan bu konferanslar geniş katılımlı tartışma ortamları sağlayarak etkin diyaloglara olanak vermiştir.

Örneğin 2-3 Mart 2012 tarihinde "Meslek alanları ve bakış açıları" konusunda düzenlenen sempozyuma Almanya, İsveç, İngiltere ve Türkiye'den Türkoloji, siyasetbilimi, İslambilimi, tarih, etnoloji, ekonomi, sosyoloji, coğrafya, eğitim bilimi, edebiyat bilimi, tıp, hukuk gibi geniş bir meslek yelpazesinden 100 kadar katılımcının gelmesi, katılımcılar arasında disiplinlerarası sınırı aşan bir görüş alışverişi yaşanması Almanya'da böyle bir merkeze ne denli gereksinim olduğunu açıkça ortaya koymuştur.

Merkez aynı zamanda Türkiye uzmanlarının bilimsel ilgilerinin Hamburg'da ve Kuzey Almanya'da iletişim ağını kurmak (Network),

akademik gelişmeyi teşvik etmek ve gelecekte de sürmesini sağlamak hedefindedir.

Merkez, Türkiye ilişkileri konusunda yalnız günümüzle sınırlı kalmayıp bunu geçmişe de taşımaktadır. Örneğin 2012-2013 kış yarıyılında "Dünyada Osmanlılar" adı altında ilginç bir konferans dizisi düzenlemiştir. Bu konferanslarda Osmanlıların Avrupa dışındaki bağlarına ve ilişkilerine ışık tutulmuştur. Claus Schöning, Selçuk Esenbel, Gottfried Hagen, Ralph Kauz, Klaus Kreiser gibi tanınmış Doğu bilimcilerinin konuştuğu bu konferans dizisinde Osmanlıların Türk dilli dünyaya yayılmasından 19. yüzyılda doğunun parlayan yeni yıldızı Japonya'ya, 16. yüzyılda Çin'le olan ilişkilere değin uzamış, spesifik ilişkilerle sınırlı kalmayıp "Osmanlılar kendilerini çevreleyen dünyaya nasıl bir anlam verdiler?" sorusuyla Osmanlı'nın zihin haritasına da cevap aranmıştır. Geçmişin sayfalarından yeni bilgileri gün ışığına çıkaran bu konuşmalar Osmanlı'ya çok yönlü yeni bakış açıları getirmiştir.

Avrupa Türkiye ilişkilerinin ana tartışma konularından Kıbrıs sorunu bir açık oturumda ele alınarak sorun güncel boyutlarıyla yeniden düşünmeye açılmıştır.

Fethiye Çetin'in Ermeni kökenli olduğunu sonradan öğrendiği anneannesini anlattığı *Anneannem* adlı kitabından okuma akşamı; Nedim Gürsel'in katıldığı *Allah'ın Kızları* kitabı üzerine söyleşi akşamını, "Göçmenlere Bakış Fotoğraflar ve Araştırmalar", "Atatürk'ün Okuduğu Kitaplar", "Osmanlı Haremi ve Modernlik", "Almanya ve Türkiye Arasında Yaşlanmak...", "Göçmenlik: Dil ve Uyum, Tek Dillilik, İki Dillilik, Çapraz Dillilik", "Modernlik ve Transnationalismus", "Taksim Meydanı ve Anıtı" gibi konularda Türkiye'den ve Almanya'dan tanınmış bilim ve kültür insanlarının konuşmaları izlemiştir.

Beş yıldan bu yana çok önemli etkinliklere imza atmış olan Merkezin bağlı olduğu Türkoloji bölümünün başkanı Almanya'daki Osmanlı araştırmalarının önde gelen isimlerinden Prof. Yavuz Köse'dir. Osmanlı'nın sosyal ve kültürel tarihini, üretim ve tüketim tarihi

üzerinden araştıran Köse, özellikle Osmanlı İstanbul'unu, onun mega-kent oluşunu yeni bakış açılarıyla irdeleyen yayınlarıyla dikkati çekmektedir. Merkezin sorumlu yönetmeni Dr. Camilla Dawletschin-Linder'dir. Türkiye'yi ve Türkleri, dilleri, tarihi ve kültürü ile çok iyi ve yakından tanıyan Dawletschin-Linder, bir Osmanlı ve Türkiye tarihçesidir. Celâl Bayar'ın hayatını ve Hamburg ile Osmanlı-Türkiye ilişkilerini konu alan kitaplarının yanı sıra başka yayınlarıyla da tanıdığımız Dawletschin-Linder bilim kişiliğinin yanında uzun yıllar Hamburg-Türkiye kültür ve dostluk ilişkilerine aktif olarak katılmış ve katkılarda bulunmuştur. Her açıdan çağdaşlaşmayı yakalama ve izleme sürecinde olan Türkiye'nin Almanya'ya olan gereksinimi, Almanya'daki Türk varlığı; her yönden oluşan birikim ve dinamiği değerlendiren; bilimsel, kültürel ve sosyal enerjiye dönüştüren bu girişim, Hamburg Ticaret Odası tarafından desteklenmekte; öğrencilere, bilim insanlarına, Hamburg'daki ilgili çevrelere hitabeden geniş bir ilgi alanı yaratmıştır, canlı bir düşünce alışverişinin yaşanmasına olanak sağlamaktadır.

2013-14 Kış yarıyılı programı da aynı şekilde ilginç isim ve konulardan oluşmaktadır:

www.aai.uni-hamburg.de/tuerkeieuropa

Tuerkei-Europa-Zentrum@uni-hamburg.de

Berat Melih Kalender
berat.kalender@bilkent.edu.tr

KİTAP TANITIMI: GEYİĞİN LANETİ

A lt başlığı “*Bir Murathan Mungan İncelemesi*” olan ve bu nedenle zihinde canlandırdığı olasılıklar ilk bakışta sınırlı görünen, ancak okudukça günlük yaşamın olağan dinamikleri olarak görüp üzerinde durmadığım birçok konuda düşünmemi sağlayan bir kitap *Geyiğin Laneti*. Bunun en önemli nedeni ise, kitap Murathan Mungan’ın bir öyküsü –“Yılan ve Geyiğe Dair”- üzerine yoğunlaşsa da, öykünün incelenmesinde eklektik bir yol izlenmiş ve çok sayıda düşünür, kaynağa, kurama yer verilmiş olmasıdır. Aslında okur, bir yandan bir Murathan Mungan incelemesi okurken, diğer yandan da Freud’dan Genette’ye, Hobsbawm’dan Levinas’a, çok geniş bir kültürel ve düşünsel yelpazeyi tanıyor.

Kitabın ilk bölümünde Mungan’ın yaşamına, bir yazar ve kültürel/magazinsel figür olarak kariyerine ilişkin bilgiler veriliyor ve bir yandan adını markalaştıran Mungan’ın, nasıl olup da edebiyat yazarı olmaktan çıkmadığı anlatılıyor. Bu bölüm okurun Mungan’ı daha iyi tanımaya yardımcı olacak temel bilgiler veriyor; ancak yazınsal inceleme, “Edebiyatta Eşcinselliğin Yükselen Sesi” başlıklı ikinci bölümde başlıyor. Bu bölümde Mungan’ın aşamalar hâlinde ilerleyen eşcinsel söylem yaratma çabası anlatılıyor ve İlhan Berk, Ece Ayhan gibi eşcinsel temalara yer vermiş öncüllerinin aksine, edebî ve belirsiz olanı değil, eşcinsel birlikteliğin kendisini öne çıkardığı, örneklerle gösteriliyor. Yazarın, sevgilinin cinsiyetinin belirsiz olduğu divan şiirleriyle metinler arası ilişki kurarak, Türk yazınında eşcinsel söylemi yeniden kurmaya ve cinselliği masumiyet alanında tanımlayarak geleceği dönüştürmeye çalıştığı öne sürülüyor.

Sonraki bölümde, “Yılan ve Geyiğe Dair” öyküsünde anlatılan iki hikâyenin –yılan ve geyik hikâyesiyle bu öykünün alegorik izdüşümü olan Necdet ile İlhan’ın hikâyesinin- bir özetine yer veren Fırat Caner, psikanaliz kuramına başvurarak iki karakter arasındaki ilişkinin, sonunda birinin diğerini öldürmesine neden olan sosyal/psikolojik dinamiklerini inceliyor. Bu aşamada Melanie Klein ve Otto Kernberg’den alıntılarla açıklanan kıskançlık-haset ayrımı, sınırlı kişilik örgütlenmesi gibi kavramlar ve bunların Necdet ile İlhan arasındaki aşk ilişkisine; daha doğrusu genel anlamda bir aşk ilişkisinin kurulması ve yönlendirilmesine etkileri konusunda öne sürülen önermeler, yalnızca öyküyü değil, insanı ve insanî ilişkileri anlamak konusunda da yeni yollar gösteriyor.

Caner incelemesini, “anarşi koka[n]” (Caner 70) bir ilkelik-uygarlık çatışmasını da barındırdığını öne sürdüğü öyküdeki süper ego-id, vicdandırma vb. çatışmaları açıklayarak sürdürüyor. İlhan karakteriyle özdeş tuttuğu anlatıcının, Necdet’e homojen bir kimlik biçtiğini, İlhan’ı terk edip evlenme kararı alan Necdet’in öldürülmesini meşrulaştırdığını, bu nedenle de kendisini gerçekleştirmek üzere biseksüel bir seçim yapan Necdet’in karşısına, ataerkil söylemin baskıcı öğelerini ödünç alan baskıcı bir eşcinsel söylem koyduğunu açıklıyor. Caner, böylelikle, Levinas’ın idealizm hakkındaki görüşleri çerçevesinde incelediği “Yılan ve Geyiğe Dair” öyküsünde uygarlık-doğa, ataerkil-anaerkil, ben-öteki gibi çatışmalara rastladığımızı gösteren son bölümün önünü açıyor ve evrensellik kavramının aslında “ilkel egoizmleri karşı karşıya getiren çatışmalardan doğ[duğunu]” (Levinas’dan alıntılan Caner 91) anımsatarak, öykünün eşcinsel söyleminin neden bu denli yıkıcı ve ataerkil söylemden ödünç alınmış olduğunu açıklayarak incelemesini sonlandırıyor.

MEZUNLARDAN VE ÖĞRENCİLERDEN HABERLER

Bölümümüz yüksek lisans programından 2003 yılında edebiyat eleştirmeni Adnan Benk üzerine hazırladığı teziyle mezun olan ve hâlen üniversitemizin Tarih bölümünde doktora çalışmalarına devam eden Nuri Aksu, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansında (TİKA) yürüttüğü Uzmanlık ve Basın Müşavirliği görevlerinin ardından, 2011 yılı sonu itibarıyla Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Yayın ve Kültür Danışmanı olarak çalışmaktadır. Aksu, ayrıca, T.C. Merkez Bankasının kurumsal dergisi olan *Lira*’nın editörlüğünü de yapmaktadır.

Yard. Doç. Dr. Fırat Caner’in *Zeval* adlı kitabı şiir dalında Cevdet Kudret Edebiyat Ödülü’ne değer görüldü. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi ve TÜYAP’ın birlikte düzenlediği ödülün töreni 3 Kasım 2013’te TÜYAP Kitap Fuarı’nda yapıldı. Yüksek lisansını “Bir İdeoloji Olarak Murathan Mungan Şiiri” adlı teziyle 2002’de Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı Bölümünde tamamlayan Caner, doktora derecesini aynı bölümde Engin Sezer’in danışmanlığında “Turgut Uyar’ın Huzursuzluğu” başlıklı teziyle aldı.

Caner, 2011 yılından beri Karadeniz Teknik Üniversitesi Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalında öğretim üyesidir.

Bölümümüz mezunlarından Seda Uyanık’ın 2011 yılında Laurent Mignon danışmanlığında tamamladığı doktora tezi geçtiğimiz aylarda Osmanlı Bilimkurgusu: Fennî Edebiyat adıyla İletişim Yayınları tarafından kitaplaştırıldı. Yayımlanmasının ardından ilgiyle karşılanan çalışma hakkında Cumhuriyet Kitap, Taraf Kitap, Karakalem, Aydınlık Kitap ve Radikal Kitap’ın aralarında bulunduğu birçok gazete ve dergide tanıtım ve inceleme yazıları yer aldı. Uyanık, Bilkent Üniversitesi Türkçe Birimi’nde okutman olarak görev almaktadır.

Yüksek lisans mezunlarımızdan Müesser Yeniay’ın *Yeniden Çizdim Göğü* adlı kitabı KAR dergisi tarafından düzenlenen Enver Gökçe Şiir Ödülü’ne layık görüldü. Yeniay ayrıca 19-27 Temmuz 2013 tarihleri arasında Montpellier’e yakın küçük bir şehir olan Sete’de düzenlenen, 120 şair ve 20 müzisyenin konuk olduğu “Yaşayan Sesler: Akdeniz’de Akdeniz’den” festivali ne Türkiye’yi temsilen katıldı. Yüksek lisans tezi Öteki Bilinç: Gerçeküstüçülük ve İkinci Yeni adıyla Şiirden Yayınları tarafından yayımlanan Yeniay, bölümümüzde doktora çalışmalarına devam etmektedir.